

TÁ 83 FÓLK BÚÐU Í HAVN

Tá pokurnar høvdu herjað í Havn í 1709 minkaði fólkcatalið úr 333 niður í 83

Eirikur Lindenskov

Fara vit langt aftur í tíðina, so varð gamla Havnin býtt sundur í tveir býarpartar, »heima í Havn« og »úti í Havn«.

Býarparturin »heima í Havn« hevði sín miðdepul í Gongini. Hann røkk frá Doktaragrund niðan á Húsabrugv – millum Reynið og Havnará.

Býarparturin »úti í Havn« var býarparturin úti á Tinganesi, har handilin, kirkjan, prestaskúlin og Látinskúlin var.

Leita vit aftur í 17. øld, so var Havnin ein ógvuliga lítl býur, sum lá fyri tað mesta í millum – ella uttan fyri tær báðar áirnar, Havnará, sum í dag rennur undir Áarvegnum, og Mýlná, sum rennur undir Mýlnugøtu frá Vaglinum og oman í Vágshotn.

»Gongin« var tann smala gøtan, sum gekk av Reyni og niðan til Bringsnagøtu. Gøtan var sermerkt við, at hon var so long og so smøl, og vóru sera nógv hús fram við gøtuni. Serliga eyðkend vóru tey átta húsini, sum stóðu áføst har, sum Sjóvinnubankin bygdi í 1932.

Í dag er tað bara tann norðrasti parturin av Gongini, sum er varðveittur soleiðis, sum hann at kalla altíð hevur verið. Ovast ímóti Bringsnagøtu standa vestan fyri Gongina framvegis Dandastovurnar, Baianstova og Kamarið, Nýggjastova og Nólsoyarstova. Eystarumegin stóð Áarstova, sum varð tikin niður í triátiárunum, síðani Knútsstova og Vertshúsið, sum í dag hýsa matstovuni Áarstovu og so Fútastova.

Her um leiðir var mesta virkseimið í Havn, og tí var Gongin høvuðsgøtan í Havn. Havnin var ikki ein stórir býur, her búðu um 300 fólk um aldaskiftið 1700. Nógv av teimum hava verið embætisfólk og fólk við tilknýti til Skansan.

Havnin gjørdist kirkjuligur høvuðsstaður eftir trúbotina í 1540, hóast kirkjuovastin, próstur, vanligu búði inni á Nesi í Eysturoy. Í 1609 var landsins størsta kirkja bygd í Havn. Hóast vit ikki vita um kirkju fyri ta tíð, so er nógv, sum bendir á, at kirkja hevur verið í Havn eisini fyri 1609. Eitt nú er skúðgongan við prestum og løgtingsmonnum ikki ein lutherskur siður, men ein katólskur siður, og tað bendir á, at kirkja hevur verið í Havn fyri trúbotina.

Áðrenn pokurnar herjaðu í 1709 var fólkcatalið í Havn komið upp á 333. Hendan sóttin kravdi so nógv mannalív í Havn, at tá hon hæsaði av vóru bert 83 fólk eftir í býnum. Eyðsæð hevur verið ringur standur, men úr skriftum sæst, at fólkcatalið skjótt vaks upp aftur á tað, sum tað hevði verið. Ein orsök var, at manning skuldi fáast til Skansan. Raben stiftamtmaður, sum var í Havn í 1720,

skrivar, at 100 suðuroyingar máttu flyta norður um fjørð av hungursneyð – og ivaleyst eru flestu teirra fluttir til Havnar, har tóm hús hava staðið teimum í boði.

Sambært tekning frá Rasmuns Juhl frá 1710 vóru 53 hús í Havn, sum høvdu hýst áðurnevndu 333 fólkom. Hyggja vit á tekningina, so síggja vit, at norðrastu húsini í Havn eisini tá eru húsini »heima í Havn«, Dandastova, Áarstova, Baianstova (fyrr Guttastova), Knútsstova, Vertshúsið og Nýggjastova. Sambært taksatiónsprotokollini frá 1784 eru tá 134 íbúðarhús í Havn. Sambært fyrsta manntalinum, sum er frá 1769, búgva tá 565 fólk í Havn. So fólkcatalið er vaksið fleirifalt tey 60 árin, síðani pokurnar herjaðu.

Mata skald okkara, William Heinesen, sum á áttatiára degnum í 1980 var gjørdur til heiðursborgara

í Havn, hevur nógvan íblástur úr gomlu Havnini í sínum skaldskapi. Hann skrivaði bókina »Tann deiliga Havn« – heitið, sum gjørdist slagorðið, sum býurin tók til sín. Har hugleiðir hann m. a. um gamla býarpartin, har hann varð føddur og vaks upp:

»Bringsnargøta var sum áður sagt ein av høvuðsgøtum í býnum, men í so máta kundi hon tó ikki metast javnt við Gongina. Mangan droymi eg enn, at eg fjakki har, og at henda tronga og langa gøtan aftur er mær ógreið og gátuført óendalig, soleiðis sum hon tóktist mær at vera, fyrsta eg minnst. Eg gangi meg móðan og missi meg sjálfan burtur í hesum villingarsama krønglinum. Her er líkt sum í Singapore ella Hongkong ella onkum øðrum fjarløgðum og royktámutum, gomlum, hálvillum stórbýi. Gjøgnum gluggar og opnar

dyr sært tú inn í roykstovur og náttljósar krambúðir. Vertshúsið, ella Hotel Djurhuus, sum var hitt finara heitið, dagar høgt upp móti dimmari luft, stórt og marghátliga samanbyggt

sum eitt asiatiskt kleystur. Á báðar hendur eru skýmligar tvørgøtur við brúgvum ella trappum. Upp móti himni hevjar seg Nólsoyarstova sum ein veneziansk glæstriborg...«